

**Корнелиј Такит. *Анали*. (превод од латински јазик,
белешки и коментари Љубинка Басотова) - Скопје :
ТРИ, 2005. - 506 стр.; (според изданието *Cornelius Tacitus,
Annales, Edidit C. Halm; In aedibus B.G. Teubneri, Lipsiae
MCMII*)**

Наталија Поповска
Одделение за античка и средновековна историја
Институт за национална историја

Последниве години издавачката куќа ТРИ обрнува особено внимание на публикување квалитетни преводи на дела од класичните јазици што е особено значајно како за стручната, така и за пошироката публика. Тоа го потврдува и со издавањето на капиталното дело од римската литература “Анали” , преведено од нашиот еминентен преведувач од латински јазик Љубинка Басотова.

Делото “Анали” или “Од смртта на божествениот Август” го прикажува мрачниот период од почетокот на царството, од смртта на императорот Август се до последните години од владеењето на Нерон, последниот изданок на јулиевско-клаудиевската династија.

Книгата/преводот започнува со предговор (17-23) подготвен од Војислав Саракински во кој тој детално (колку што е тоа можно, заради извесен број спорни податоци за Такит) не запознава со ликот на Такит, а потоа и со неговите дела кои се обемни и значајни според содржина. Саракински лично ги коментира податоците за авторот, прави забелешки за делата и на вешт и ненаметлив начин го воведува читателот во преведеното дело.

Самиот превод (25-496) ги содржи сите сочувани книги од делото “Анали”, подредени според цитираното критичко издание на текстот, а тоа значи I-IV книга комплетно, фрагменти од книга V (поточно само првите единаесет глави), книга VI, каде раскажувањето ненадејно се прекинува, такашто нема ништо за владеењето на Калигула, потоа продолжува со XI книга, во која се опишани настаните за периодот до 66 г. Последните години од владеењето на Нерон не се прикажани.

Посебниот стил на Такит е многу познат и обработуван како посебно поглавје во класичната филологија. Такит својот стил го обликувал под влијание на реториката, но го развивал со својата исклучителна творечка моќ. Честата употреба на прости глаголски облици со значење на сложени (*simplex pro composito*), по примерот на поетите кои тоа го правеле заради чување на архаизмите или *metri causae* му обезбедиле место меѓу најоригиналните автори во римската литература. Се воздржува од употреба на глаголи и сврзници, зборовите ги реди еден до друг, што честопати

изискува од читателот/преведувачот голем когнитивен напор во одредувањето на вистинската смисла на исказите.

Целта на овој приказ е да го истакне токму тој напор на преведувачот, кој резултирал со еден особено квалитетен и сериозен превод на делото “Анали”.

Одговорноста на преведувачот се отсликува во неколку точки од овој превод. Преведувачот вешто одолева на искушението премногу да интервенира на местата каде што се изоставени глаголските облици и настојува да го поддржи и пренесе синтактичкиот израз на Такит, изнаоѓајќи соодветни изразни решенија во македонскиот јазик. По прашање на лексиката преведувачот се определува за преведување на латинизмите, а латинската транскрипција ја користи само за титулите и некои зборови кои означуваат специфични објекти (курија), превозни средства (триери) и сл. Транскрипцијата на личните имиња и на топонимите е според класичниот изговор на латинскиот јазик (Такит, Клавдиј, Селевк, Антиј), со неколку отстапки како (Мезија, наместо Мојсија и др.) Коментарите со кои е поткрепен преводот особено помагаат при читањето и разбирањето на делото, бидејќи содржат дополнителни информации за ликовите споменати во делото, за значењето на титулите, за спецификата на некои римски закони, појаснување на топонимите итн.

На крајот, во Белешката на преведувачот (499-504), самиот преведувач објаснува одредени детали во врска со самиот текст, за патувањето на текстот низ времето, за проблемите во врска со преведувањето на конкретното дело, за дилемите и решенијата при преведувањето, со што на публиката и обезбедила едно квалитетно преводно издание.

Такит е драматичен и пристрасен при раскажувањето, но, некако се чини искрено тежнее кон вистината. Сепак заради својата опседнатост со републиканските и аристократските идеи се оддалечува од неа.

Како лектира делото “Анали” е поттикнувачко и може да ве вовлече.